



INLICHTINGEN
SAMENVATTING

(ISAM)

11/72

's-Gravenhage, 8 december

INLICHTINGENSAMENVATTING

(ISAM 11/72)

	<u>Aantal</u> <u>blz. :</u>	<u>Class.:</u>
I - CURRENT INTELLIGENCE.	15	[REDACTED]
II - MUTUAL BALANCED FORCE REDUCTIONS (MBFR).	6	[REDACTED]
III - DE OOGSTSITUATIE IN DE SU.	8	ONGECLAS

De ISAM is een nationaal inlichtingendocument, dat dienovereenkomstig dient te worden beveiligd.

De inhoud mag niet:



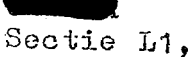
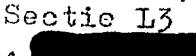

- a. ter inzage worden gegeven aan buitenlanders;
- b. met buitenlanders in discussie worden gebracht;
- c. worden gecopieerd,

dan nadat daartoe vooraf toestemming is verleend door het Hoofd van de Luchtmacht Inlichtingendienst.

[REDACTED]

VERZENDLIJST
behorende bij

INLICHTINGENSAMENVATTING NR. 11/72

<u>AAN:</u>	<u>EX. N</u>
Chef Staf (Luchtmacht) v.d. Inspecteur Generaal der Krijgsmacht	1
Plv. Secretaris-Generaal KLu	2
Voorzitter van het Comité Verenigde Chefs van Staven	3
BDL - PLV.CLS - SOUS-CHEF	4
Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland	5
C- CLV t.a.v. HBI	6
C- Vlb Soesterberg	7
C- Vlb Leeuwarden	8
C- Vlb Deelen	9
C- NS Den Helder	10
C- 1e GGW	11
C- 2e GGW	12
C- 3e GGW	13
C- 4e GGW	14
C- 5e GGW	15
C- GTM	16
C- CRC/SOC	17
C- MVV Groep	18
C- CTL t.a.v. HBI	19
C- Vlb Volkel	20
C- Vlb Eindhoven	21
C- Vlb Twenthe	22
C- CLO t.a.v. HBI	23
C- Vlb Gilze Rijen	24
C- CDML t.a.v. COVO	25+26
Directeur Luchtmachtstafschool	27
Hoofd MARID	28
Hoofd Afdeling Inl.en Veiligheid van de Generale Staf	29+30
LUMAT 	31
LUMAT 	32
LUMAT 	33
LUMAT 	34
Hoofd Sectie L1, L4, L5 (ter circulatie)	35
Hoofd Sectie L3	36
Lt-Kol.  (HQ 2ATAF)	37
DMLu	38
<u>INTERN AAN:</u>	
HL2	39+40
HL2a1 t.b.v. L2/Bibl.	41
Reservo exemplaar	42

- 1) ter info, daarna retour HL2a1
2) met extra set foto's

III - DE OOGSTSITUATIE IN DE SU

1. September j.l. verklaarde de minister van landbouw van de SU dat dit jaar de weersomstandigheden de beroerdste van de eeuw waren geweest. De onlangs gesloten overeenkomsten over de verkoop van Amerikaans graan aan de SU, welke evenals in 1963 een fors aanbod van Russisch goud op de internationale markt ten gevolge hadden, waren overigens geenszins alleen bepaald door de grillen van Russisch weergoden. Zoals reeds ettelijke jaren het geval is, wordt ook nu toegegeven dat de materieel-technische basis van de Sowjet-landbouw aanzienlijke verbetering behoeft, terwijl ook Breznjews pleidooi voor verhoogde efficiency, voor intensievere bewerking met betere produktiemethoden en technieken en zijn waarschuwen tegen elke vorm van verspilling centraal wordt gesteld. De partijbureaucratie moedigt aan, mobiliseert, moraliseert, maar erkent niet dat de landbouwcollectieven, hoewel zij worden aangemoedigd meer bedrijfseconomisch en volgens rentabiliteitsprincipe te werk te gaan, economisch niet verantwoorde plannen (hoge graanleveranties aan de staat) opgelegd krijgen, welke met de grondbeginselen van rationele specialisatie en de reële mogelijkheden en landbouwtechnische omstandigheden van de kolchozen en van het verzamel- en vervoerssysteem van de bedrijven die agrarische grondstoffen verwerken, ten enenmale niet in overeenstemming zijn. Tal van moeilijkheden houden verband met het opbouwen van fondsen, waaruit elke kolchos investeringen kan doen in gebouwde kunstmest en zaden, d.w.z. inhouding van een gedeelte van de winst voor interne reserveringen en voor verbetering van de productie. Of de kolchozen bovendien bij de opstelling van de productieplannen voor de landbouw zelf kunnen meebeslissen, zoals van Sowjet-zijde vaak beweerd wordt, is moeilijk te beoordelen. Het ontbreken van een desbetreffende formulering in het nieuwe Kolchos-statuut (1969), dat het "Modelreglement voor de landbouw - Artels" van 1935 vervangt, en de praktijk zelf wijzen in een andere richting.

2. Maar al te vaak worden de kwalen van de landbouw door de partijbureaucratische keurgroep als de werkelijke oorzaken van de landbouwproblemen voorgesteld. Symptoombestrijding geschiedt dan via de communistische bestuurs- en partijorganen o.a. in de vorm van

grootscheepse campagnes

grootscheepse campagnes in de pers, oproepen ter bevordering van werklust, arbeidsdiscipline, socialistische wedijver, verhoogde efficiency, enz. Vooral tijdens de laatste oogstperiode konden bijna alle slagzinnen onder één noemer worden gebracht: redt wat er te redden valt en zo rationeel mogelijk! De kritiek wordt zo automatisch op de kolchozen zelf gericht en nauwelijks op het beleid van de partij. Wie niettemin aanneemt dat de misoogst in 1963 Chroesjtsjows machtsstelling ondermijnde en bijdroeg tot zijn val in 1964 kan dan slechts doen tegen de achtergrond van Chroesjtsjows totale landbouwpolitiek, die bijna geheel gebaseerd was op alleen maar impulsen en shock-taktieken. Ongeacht het slechte oogstjaar 1972 blijkt Breznjef positie op dit punt toch minder kritiek, ofschoon ook hij zijn persoonlijke prestige op agrarische ontwikkeling heeft gezet.

3. Met name immers door een aantal tegemoetkomingen van Breznjef werd de landbouw flink aangepakt, hoewel deze tegemoetkomingen uiteraard politiek-economisch bepaald waren en niet uit respect voor de belangen van de landbouwers voortkwamen. Nadat de graanvoorraad door aankopen op de wereldmarkt was aangevuld, nam het CC (maart 1965) maatregelen om de landbouw, de achtergebleven sector in de economie, uit het slop te halen. Om de kolchosboeren meer te interesseren voor de graanproductie werden o.a. de prijzen voor de verplichte graanverkoop aan de steden verhoogd, terwijl voor de overschotten aanzienlijk hogere bedragen werden neergeteld. Gedurende 1966-1970 werd het loon van de boeren met ongeveer 42% verhoogd en er kwam een gegarandeerd minimumloon op de meeste kolchozen. Ook de investeringen in bedrijfsmiddelen die landbouwmachines vervaardigen en kunstmest leveren werden opgevoerd. Voor verbetering van de landbouwgronden en de kwaliteit van de productie werden grotere bedragen uitgetrokken. Industriële producten die aan het platteland werden geleverd daalden in prijs tot het bedrag dat deze productie in de steden kost (groothandelsprijzen i.p.v. kleinhandelsprijzen). Zo kreeg de landbouw groter voorrang in het centrale plan en werd de sociaal-economische positie van de boeren verbeterd. De toewijzing van miljoenen roebels aan de landbouw voor machinerie en uitrusting (26% van alle staatsinvesteringen ging in de periode 1966-1970 naar de landbouw) kon echter niet verhinderen dat de grootste bedreiging voor de agrarische sector

bleef uitgaan van

bleef uitgaan van het grote tekort aan getrainde arbeidskrachten, oefende verzorgers, ingenieurs, technici, specialisten en "mechanici" (d.w.z. bekwame combine-werkers e.d.). Bureaucratie, oneconomische maatregelen, het chronisch tekort aan reserveonderdelen, ongeschiktheid der bedrijfsleiding, slechte behandeling van machines die nog steeds op gevoelige wijze hun invloed gelden, zowel op de staatslandbouwen (sovchozen) als in de collectieve bedrijven. De kloof tussen hetgeen wat in de landbouw wordt geïnvesteerd en de daarbij verwezen achterblijvende stijging van het productiepeil is steeds verder gaan gapen.

4. De economische bedrijvigheid van de kolchos dient volgens het nieuwe statuut gericht te zijn op maximale productie van hoge kwaliteit bij grootst mogelijke besparing van arbeid en middelen: een vrij abstracte combinatie van vier doelstellingen die uiteraard in de praktijk niet tegelijkertijd of op gelijk niveau nagestreefd kunnen worden (maximale kwantiteit, maximale kwaliteit, maximale arbeidsbesparing, minimale kosten). Bedoeld wordt om zoveel mogelijk aan te sturen op een optimale verhouding tussen deze vier in de regel deels tegenstrijdige doelstellingen. Welke variant echter als de gunstigste te beschouwen is hangt af van de prioriteit welke aan deze doeleinden wordt toegekend, terwijl zulks weer in hoofdzaak wordt bepaald door het plan, waarnaar de kolchos zich moet richten. Kenmerkend voor dit soort tegenstellingen in de landbouwproductie zijn b.v. berichten geweest aangaande de verbouw van tarwe in de Oekraïne en het Koeban-gebied, waarbij om wille van de kwantiteit de kwaliteit (i.c. het proteïne- en kleefstofgehalte) veronachtzamd was geworden. Een van de motieven achter de recente graanaankopen is de steeds grotere behoefte aan kwaliteitsgraan, waar er geen twijfel over bestaat dat de in dit jaar binnengehaalde oogst tendele als gevolg van de weersomstandigheden veelal van inferieure kwaliteit is.

5. Steeds opnieuw blijkt dat de agrarische basis van het systeem wankel blijft, zelfs zo dat het gehele systeem onder druk blijft staan. De Sowjet-landbouw is voor een gehele generatie in eerste instantie een politiek vraagstuk geweest met economische consequenties. Thans echter lijken politieke overwegingen te maken dat de landbouw

hoofdzakelijk als een

hoofdzakelijk als een economisch probleem moet worden opgevat. Economische scholing op massale basis is trouwens het laatste wachtwoord dat de CPSU voor alle sectoren, ook voor de strijdkrachten, heeft uitgegeven. De ideologische vooroordelen moeten, overigens met alle voorbehoud, noodgedwongen wijken voor economisch pragmatisme, ook al blijft men dit laatste natuurlijk ideologisch verpakken. Daar de achtergebleven landbouw de balans van de gehele economie verstoort, omdat de agrarische sector geen gelijke tred hield met de ontwikkeling van de totale economie, werd deze laatste in ongunstige zin beïnvloed. De redenen echter waarom de agrarische sector een remmende invloed heeft op de totale economie en de achillespees van het regiem werd zijn gelegen in het feit dat sedert de gedwongen collectivisering de politiek erop gericht was zoveel mogelijk geld uit de landbouw te halen ter financiering van de industrie, zoveel mogelijk van de landbouw te vergen en te profiteren zonder er veel in te investeren en in plaats daarvan de industriële ontwikkeling uit alle macht te forceren. De in staatsboerderijen georganiseerde boeren waren nooit eigenaar van het land en hadden geen zeggenschap over het productie- en investeringsbeleid. Zij werden altijd aangespoord de buikriem aan te halen, opdat de staat met maximale overschotten de industrialisatie kon financieren. Waar de partij het technische niveau van de landbouw stelselmatig laag hield, doet het benadrukken van haar vooruitstrevendheid nu zij thans (ook alweer jaren achtereen) aandringt op opvoering van de materieel-technische basis van de landbouw nogal misplaatst aan. De uiterlijk hoge groeipercentages van de laatste twee decennia zijn daarom zo bedriegelijk, omdat zij in eerste instantie een gevolg zijn van het uiterst lage uitgangsniveau van het begin der vijftiger jaren. Ook al gaf b.v. de productie van tractoren forse stijgingspercentages te zien, toch is de graad van mechanisatie nog steeds aan de lage kant gebleven. Hetzelfde geldt voor oogverwerkende machinerieën en voor de productie van kunstmeststoffen en chemicaliën, welke nog lang niet in de behoeften vermog te voorzien.

6. De oplossing van het graanprobleem vormde het belangrijkste punt in de altijd in relatieve zin te verstante "landbouwhervorming" (1965) van Breznjew, welke - als zij al meer versoepeling en materiële stimulansen bracht - toch ook de partijcontrole verhoogde. Op politi-

en strategische, meer

en strategische, meer dan op economische gronden, streeft de SU in dit kader naar zelfverzorging van alle primaire voedingsmiddelen, waarbij graanproducten de basis van het Sowjet-diëet blijven vormen. Het streven is allereerst naar een stabiele en adequate graanoogst die aan de plandirectieven van de staat beantwoordt, die elk jaar een paar miljoen ton aan de staatsoverschotten kan toevoegen en welke daarenboven aan de groeiende importbehoeften van de Oostbloklanden, Cuba, de VAR en andere eventuele gegadigden kan tegemoetkomen. Deze doelstellingen zouden omstreeks 1970 verwezenlijkt moeten zijn. Bovendien zou de SU zich als een van de grote graanexporterende landen op de wereldmarkt moeten handhaven, hetgeen na de oogstkatastrofe van 1963 voor een periode van drie jaar niet meer gelukte. Ongetwijfeld is het zo, dat het vorige vijfjarenplan (1966 - 1970) de verwachtingen van Breznjews nieuwe agrarische politiek niet bedroeg en zelfs overtroffen. Het jaargemiddelde van de agrarische productie voor 1966 - 1970 lag 21% hoger dan voor de periode van 1961 - 1965 en de graanproductie steeg met 29%. Op deze basis stellen thans de richtlijnen voor het 9e vijfjarenplan (1971-1975) een ambitieuze groei van de agrarische productie van 20 à 22% in het vooruitzicht. Aan het realisme echter van deze vooruitzichten wordt door Westelijk experts reeds op theoretische gronden ernstig getwijfeld (met name wordt gewezen op de kloof tussen hoge investeringen en relatief achterblijvend productiepeil), waarbij duidelijk wordt gemaakt dat een slecht oogstjaar de doelstellingen van het lopende vijfjarenplan alleen nog illusorischer zal maken. In een rede op 30 september j.l. voor een zitting van de staatsplancommissie (Gosplan) erkende premier Kosygin dat 1972 een moeilijk agrarisch jaar is geweest, maar niettemin pleitte hij voor handhaving van de doelstellingen van het huidige vijfjarenplan en stelde daarbij zijn hoop op de bekende stokpaarden: verhoogde arbeidsproductiviteit en versnelde toepassing van de resultaten van de wetenschappelijk-technische vooruitgang.

7. Over decentralisatie van de Sowjet-landbouw en aanmoediging van persoonlijk initiatief onder bedrijfsleiders en kolchosvoorzitters is sinds Stalins dood alleen maar gediscussieerd. In de praktijk echter maakt het grote aandeel (ongeveer 2/3) van de productie van de bedrijven, welke volgens plan aan de staat moet worden ver-

kocht, dat de

kocht, dat de buitenstaanders - de partijfunctionarissen en bureau-
craten - de ware insiders zijn die werkelijk controle over de bedrij-
ven uitoefenen. De Sovchos-directeur is in de praktijk een instrument
in handen van de staat en ondanks frasen over kolchos-democratie is
ook de voorzitter van de kolchos verantwoording verschuldigd aan ho-
gere partij- en regeringsfunctionarissen, de centrale overheid, niet
aan het landbouwcollectief. Het is duidelijk dat rationele bedrijfs-
voering en economische doelmatigheid van de gemeenschapsbedrijven
daardoor in het gedrang komen. Deels als leider van een zelfstandig
bedrijf én als uitvoerend orgaan van partij- en regeringsinstanties
is een kolchosvoorzitter vaak nog meer dan andere bedrijfsleiders
genoodzaakt bepaalde "praktijken" toe te passen, te sjacheren en tus-
senhandel te drijven. Niet voor niets zijn tal van anekdotes over
kolchosvoorzitters in omloop welke op het tragikomische van deze fi-
guur wijzen. De kolchos kreeg formeel zelfstandigheid en had de ri-
sico's en lasten van deze zelfstandigheid te dragen. De voorzitter
is theoretisch ook een door de kolchosleden gekozen kandidaat, in
de praktijk evenwel heeft het districtcomité van de CP bij dit soort
verkiezingen een doorslaggevende stem. Theoretisch zullen de kolchos
en zijn leden ook de voordelen van hun maatschappelijk en economisch
zelfbestuur genieten, d.w.z. autonome beslissingen kunnen nemen in
bedrijfsaangelegenheden. Wanneer echter assortiment en volume van de
productie langs administratieve weg worden bepaald zonder dat in vol-
doende mate in overweging wordt genomen tot op welke hoogte de bedri-
daarin zelf geïnteresseerd zijn, wordt de beslissingsbevoegdheid
gereduceerd tot het aan de orde stellen van de vraag hoe de uitvoe-
ring ter hand zal worden genomen. Maar ook op dit terrein geeft de
"wijze CPSU", zoals zij zich op feestdagen noemt, zoveel mogelijk
pasklare antwoorden, die vaak meer dan de economische belangen van
de bedrijven slechts de statistische interessen van de districtfunc-
tionarissen (en dus de belangen van de top) op het oog hebben.

8. Tengevolge van de zeer strenge winter en de grote droogte
van de zomer, vooral in Centraal-Rusland, is de graanoogst van dit
jaar, tenminste 10% lager dan de recordopbrengst van 180 mln ton in
1971. Dit jaar wordt de opbrengst geschat op iets meer dan 160 mln
ton, i.e. 20% onder het officieel gestelde plancijsfer. In officiële

redevoeeringen t.g.v.

redevoeringen t.g.v. de viering van de Oktoberrevolutie moest nogal sober worden vastgesteld dat de laatste oogst op het doorsneepeil van het vorige (8e) vijfjarenplan staat. Het is evenwel duidelijk dat de met Amerika gesloten overeenkomst tot o.m. levering van 750 mln ton graan in drie jaren en de overeenkomst met Australië, dat tot mei 1973 1 mln ton tarwe zal leveren, slechts teneinde door de ongunstige oogstsituatie van dit jaar verklaard worden, aangezien van een rechtstreekse oogstkatastrofe niet gesproken kan worden. In alle gevallen passen zij in een beleidsstrategie die met nog onverminderd grote schommelingen van graanoogsten in de "planning" rekening moet houden. Vooral het binnenhalen van de oogst, behandeling, transport en opslag ervan hebben dit jaar de grootste moeite gekost. Daarbij alleen al hebben zich enorme verspillingen voorgedaan, die wijd en zijd zijn aangegrepen om nogeens de noodzaak van betere werkmethoden te onderstrepen. Op een rondreis door Kazachstan en Zuid-Siberië (25 aug. tot 6 sept. j.l.) heeft Breznjew, de vroegere eerste partijsecretaris van Kazachstan, persoonlijk op een versneld binnenhalen van de oogst in deze gebieden aangedrongen. De succesvolle oogst in het Altaï-gebied werd uitbundig gevierd en de resultaten ervan voor de gehele SU kritisch geanalyseerd, waarbij uiteraard voor wie twijfelen mocht de partijpolitiek als de enig juiste politiek bevestigd werd. Wat voorts bovenvermelde overeenkomsten betreft, zij lijken niet in de laatste plaats ingegeven door de aangegane verplichting in het lopende vijfjarenplan de bevolking beter te voorzien van hoogwaardige voedingsstoffen. Een wezenlijk probleem van de Sowjet-landbouw vormt verbetering van de veevoederbasis voor de vleesproductie. Een belangrijk deel van de graanaankopen, 9 mln ton, heeft dan ook betrekking op voedergranen, omdat de productie maar vooral ook het ontwikkelingsniveau van de veeteelt drastisch omhoog moet. Ter verbetering van de veevoederbasis die de ontwikkeling van de veestapelen goede moet komen dient thans een toenemende proportie van het akkerland over te schakelen op de productie van voedergraan. Vooral de veeteelt in de SU vraagt om modernisering en om een verhoogde inzet van technisch kader, van specialisten, van meer en meer Helden van de socialistische arbeid, die algemeen ten voorbeeld gesteld kunnen worden. "Nu, meer dan ooit - zo schrijft de Prawda (17 okt. 1972) zijn maatregelen van belang voor een rationeel gebruik van elke kilo

gram veevoeder".

gram veevoeder". Het is niet onmogelijk dat men hier reeds het veevoeder, uit Amerikaanse voedergranen te bereiden, op het oog heeft.

9. Het feit dat de omvang van de graanaankopen dit jaar 2 tot maal zo groot is als destijds na de misoogst van 1963 bewijst dat de machthebbers in het Kremlin, koste wat het kost, Poolse toestanden zoals die van december 1970 in hun land willen voorkomen en de leven middelenvoorziening veilig wensen te stellen. Hoe hoog deze kosten zijn, betaalbaar in harde valuta, blijkt wel uit het feit dat de recente graanaankopen aan waarde ongeveer tweemaal het jaargemiddelde van de invoer van Westelijke technologie en uitrusting naar de SU belopen. Politieke implicaties van dit alles zijn wellicht te voorzien, maar moeilijker te bepalen, althans zolang "ziekmeldingen" van leden van het Politburo uitblijven.

-0-0-0-